

Smittsom klauvsjuke – fotrâte hos sau

Fakta om sjukdommen

Fotrâte hos sau er en smittsom infeksjonssjukdom i klauv og klauvspalte.

Sjukdommen skyldes bakterien *Dichelobacter nodosus* i samspill med bakterien *Fusobacterium necrophorum*

- *Dichelobacter nodosus* finnes kun i smittede besetninger. Bakterien overlever i klauvene hos smittede dyr, også hos dyr som ikke har symptomer
- *Fusobacterium necrophorum* finnes "over alt" i jord og møkk

Et fuktig og urent miljø disponerer for sjukdommen.

De første flokkene som ble oppdaget i Norge har hatt symptomer først og fremst høst, vinter og vår. Senere har det blitt registrert nye flokker med store problemer på sommerbeite.

Fotrâte fører til alvorlige skader i klauvene, halthet og redusert dyrevelferd.

Halthet og smerter fører også til redusert fôrøptak og nedsatt produksjon.

Der fotrâte får etablere seg medfører sjukdommen økt arbeidsinnsats og kostnader for å holde sjukdommen i sjakk.

Fotrâte er smertefullt. Det er vanlig å se dyr som står på framknærne for å avlaste klauvene.

Når skal man mistenke fotrâte?

- Halthet på flere dyr i flokken
- Halthet på flere bein (ikke alltid – kan være vanskelig å se)
- Forandringer i begge/flere klauver (ikke alltid)
- Forandringer i klauvspalten som minner om fotrâte
- Forandringer i klauvene som minner om fotrâte: akutte (eks. løsning av såle/klauvvegg) eller kroniske (eks. unormal klauvfasong)

- Alle punktene må ikke være til stede for at man skal mistenke fotrâte
- Det kan være store variasjoner i symptomer fra dyr til dyr
- Alvorlighetsgraden og antall sjuke dyr kan variere mye fra besetning til besetning
- Symptomene kan også variere mellom årstider, avhengig av miljøforhold m.m.

Fakta om fotråte :

Hvordan stilles diagnosen?

Diagnosen stilles på grunnlag av:

- Kliniske symptomer
- Prøvetaking og påvisning av *Dichelobacter nodosus*

Påvisning av bakterien krever spesialundersøkelser:

- Laboratoriet skal derfor kontaktes på forhånd!

Prøver tas fra ferske forandringer i huden i klauvspalten.

Betennelse i klauvspalten og under klauvkapselen.

Skade og løsning av hornvevet i sålen på begge klauvene. Normalt skal klauvene ha en glatt og jevn overflate.

Fotråte begynner vanligvis med en betennelse i huden i klauvspalten. Huden blir gjerne fuktig, rødlig og hårløs. Ofte kan man også se et lyst belegg i klauvspalten. Det kan i mange tilfeller også kjennes en karakteristisk vond lukt.

Infeksjonen kan spre seg videre inn under klauvkapselen, og klauvkapselen kan løsne i større eller mindre grad. Løsningen begynner på innsiden av klauven, inn mot klauvspalten.

Begynnende løsning av klauvkapselen.

Løsningen kan fortsette under sålen og etter hvert også langs ytterveggen. I alvorlige tilfeller kan hele klauvkapselfen løsne og falle av.

Infeksjonen fører til at veksten av hornet i klauven forstyrres. Klauvene kan da etter hvert få en unormal fasong. En del dyr forblir kronisk infiserte med *Dichelobacter nodosus*. Hos disse dyra kan bakterien overleve i klauvene i årevis. Slike dyr er en viktig smittekilde.

Klauven til høyre på bildet har en unormalt kort og butt fasong p.g.a. forstyrrelser i hornveksten.

Tiltak mot sjukdommen

Tiltak mot fotråte må skje på flokknivå, man blir ikke kvitt sjukdommen bare gjennom behandling av enkelt dyr.

Tiltakene består av en kombinasjon av:

- Fotbad med sinksulfat
- Antibiotikabehandling
- Utslaktning av kronisk infiserte dyr

Tiltakene bør bare gjennomføres i forbindelse med påvist smitte og/eller som ledd i en systematisk bekjempelse av sjukdommen i samråd med praktiserende veterinær og Mattilsynet.

Systematisk undersøkelse av alle klauver som ledd i bekjempelse av fotråte.

Fotbad med sinksulfat.

Alle besøkende bør bruke besetningens eget fottøy og overtrekkstøy eller engangsovertrekk.

Hvordan beskytte flokken mot fotråte?

Generelt: Reduser kontakt med andre flokker så mye som mulig

Innkjøp av sau fra smittede besetninger utgjør den største risikoen for å få smitten inn i besetningen.

Tett kontakt med dyr fra smittede besetninger, for eksempel i værringer, på transport, i samlekvæver o.l., medfører også en betydelig smitterisiko.

Smitten kan også overføres mellom besetninger med skittent fottøy og utstyr.

Geit og storfe kan også ha infeksjoner med *D. nodosus* i klauvene. Andre arter kan være passive bærere av smitten.

Blanding av dyr fra flere flokker utgjør en smitterisiko.

Spesielt i forbindelse med fellesbeite og transport:

- Ikke opprett nye smittekontakter /beitekontakt med nye flokker
- Dyr som slippes i felles beiteområder slippes flokkvis
- Unngå felles transport av dyr fra ulike flokker
- Hvis samme transportmiddel benyttes til flere flokker bør det som minimum skiftes strø mellom hver flokk
- Vask og desinfiser transportmidler mellom transport av flokker fra ulike beitelag
- Unngå "opphoping" av dyr fra flere flokker på små arealer under sanking og skilling
- Dersom saltstein brukes bør disse plasseres på fjell/steingrunn. Bruk mange steiner for å unngå stor dyretetthet
- Dyr med halthet eller forandringer i klauvene skal ikke slippes på fellesbeite.

Fotråte hos sau er en meldepliktig sykdom, ved mistanke om fotråte skal praktiserende veterinær eller Mattilsynet - tlf 06040 - kontaktes !